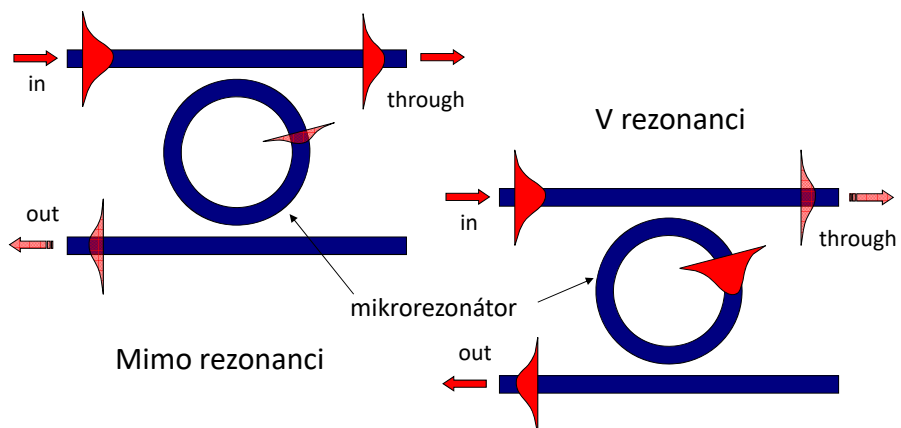

Mikrorezonátory v integrované fotonice

Life

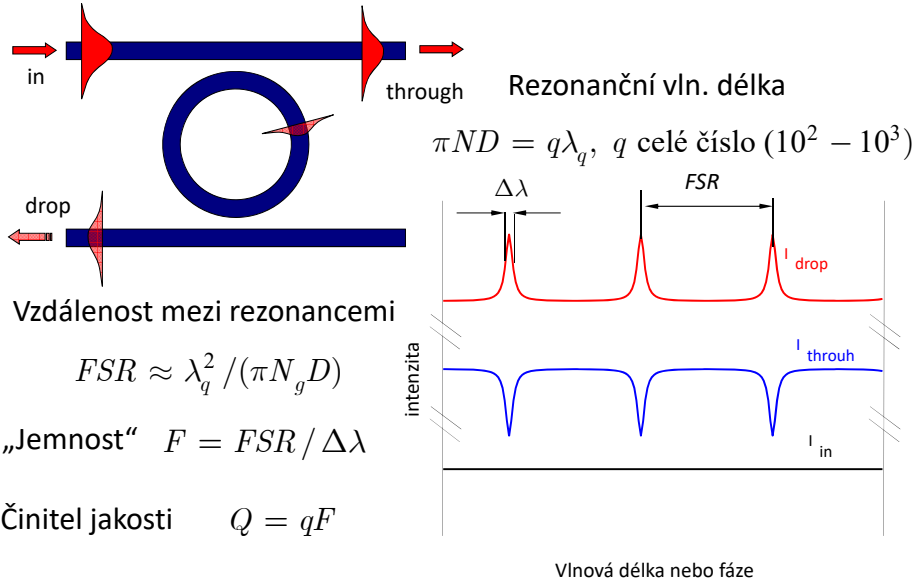
Vlnovodné struktury s mikrorezonátory

(≥ 1990 , B. E. Little *et al.*, MIT, Cambridge, USA)

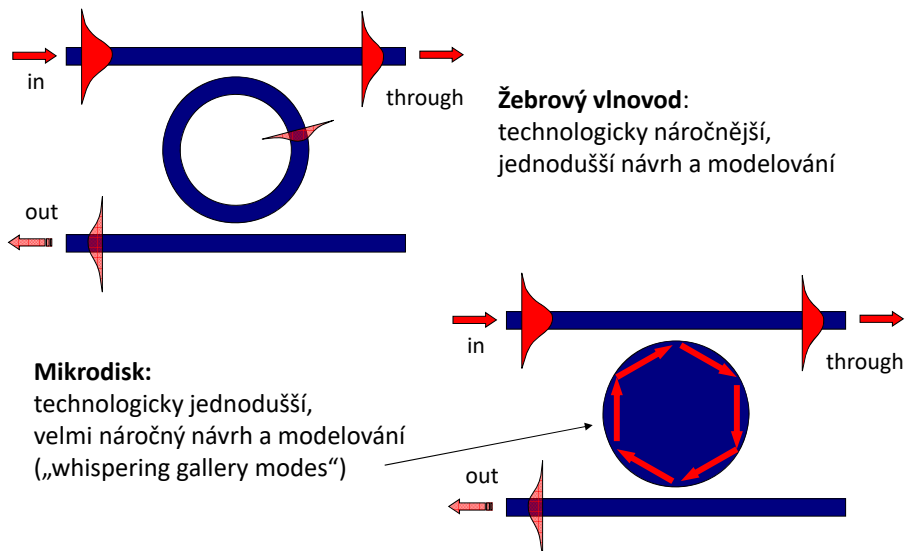

Life

Spektrální vlastnosti mikrorezonátoru

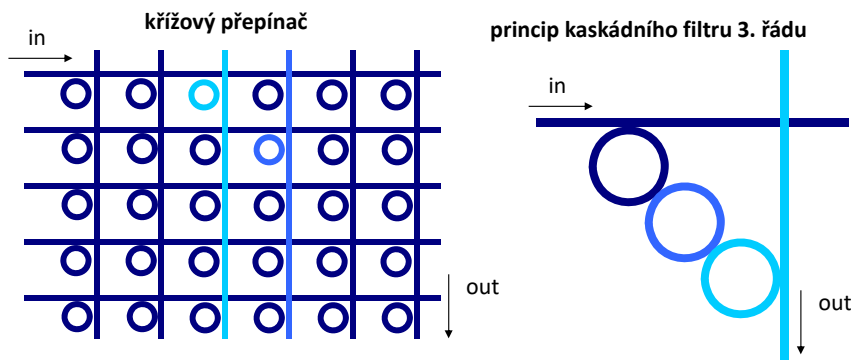

Žebrový vlnovod, nebo mikrodisk?

Mikrorezonátor jako stavební prvek integrovaných fotonických struktur

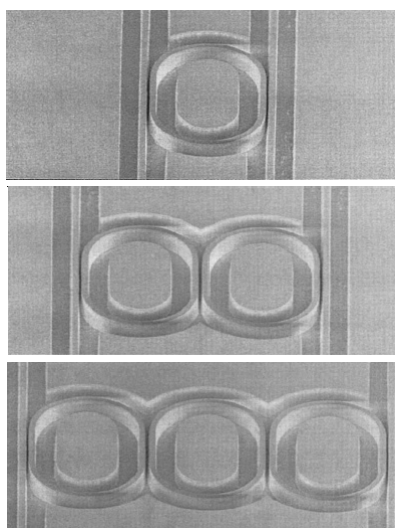
- Pasivní mikrorezonátor – **spektrální filtr,**
add-drop de/multiplexor
- Syntéza tvaru spektrálních charakteristik –
kaskádní řazení mikrorezonátorů
- Elektroopticky/termoopticky laditelný mikrorezonátor –
modulátor, přepínač ($\Delta f \approx 1 \text{ GHz}$)

úfe

Technologické aspekty

Laterální vazba mezi mikrorezonátorem a vlnovodem je velmi kritická:

MIT, Cambridge, 2000

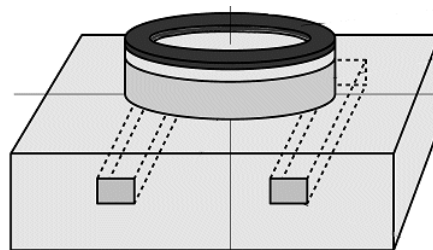
$\text{Al}_{0,5}\text{Ga}_{0,5}\text{As}-\text{GaAs}$ systém

šířka vlnovodů $0,42-0,62 \mu\text{m}$

šířka štěrbin $0,18-0,32 \mu\text{m}$

hloubka leptání $2 \mu\text{m}$

Alternativa: **vertikální vazba**

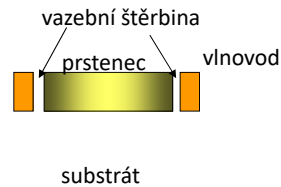
úfe

Laterální a vertikální vazba mezi μR a vlnovodem

Laterální vazba

Jednostupňová litografie
kritická vazební štěrbina
menší flexibilita

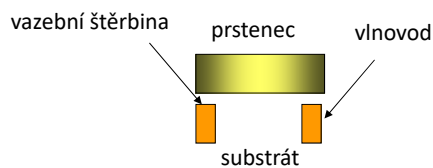
3D vektorové modelování
zádoucí

Vertikální vazba

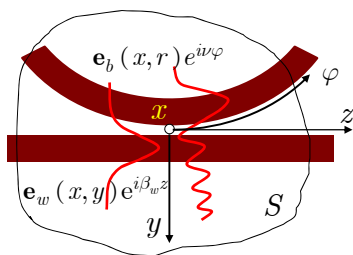
dvoustupňová litografie
lepší reprodukovatelnost
větší flexibilita

3D vektorové modelování
nezbytné

UFe

Vazba mezi 3D přímým a zakřiveným vlnovodem

Problémy:

- Vazba mezi vedeným (bezeztrátovým) a *vytékajícím* (vyzařujícím) videm
- Role fázového synchronismu? (proměnná relativní fázová rychlost)

Přístup: lineární superpozice polí přímého a zakřiveného vlnovodu

$$\mathbf{E}(\mathbf{r}) \approx a_w(z)\mathbf{e}_w(x, y) + a_b[\varphi(z)]\mathbf{e}_b(x, r)$$

+ aplikace obecných teorémů, např. reciprocity:

$$\nabla \cdot (\mathbf{E}_1 \times \mathbf{H}_2 - \mathbf{E}_2 \times \mathbf{H}_1) = i\omega\epsilon_0(n_1^2 - n_2^2)\mathbf{E}_1 \cdot \mathbf{E}_2$$

$\mathbf{E}_1 \dots$ celkové pole, $\mathbf{E}_2 = \mathbf{e}_w, \mathbf{e}_b$, pak vynásobení postupně

$\mathbf{e}_w$ a $\mathbf{e}_b$, integrace přes plochu S s využitím ortogonality.

Získáme soustavu diferenciálních rovnic 1. řádu pro $a_w(z)$ a $a_b[\varphi(z)]$

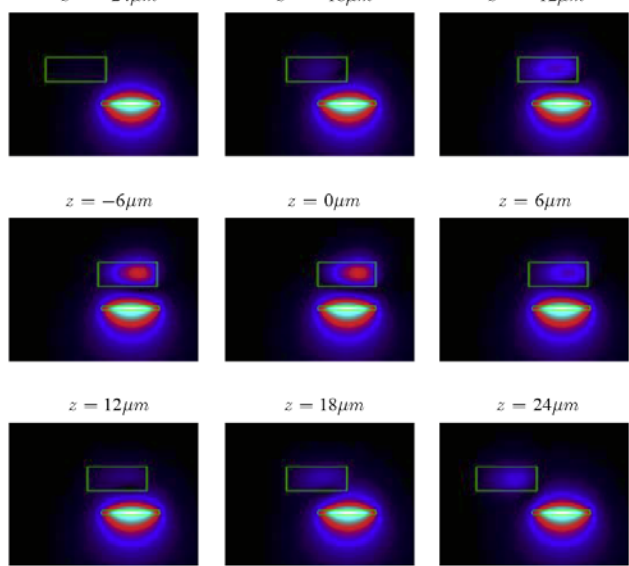
téhož tvaru jako má rovnice vázaných vidů:

$$\frac{d}{dz} \begin{pmatrix} a_w(z) \\ a_b(z) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \kappa_{ww}(z) & \kappa_{wb}(z) \\ \kappa_{bw}(z) & \kappa_{bb}(z) \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} a_w(z) \\ a_b(z) \end{pmatrix}.$$

UFe

Teorie vázaných vln pro 3D horizontálně i vertikálně vázané mikrorezonátory

(spolupráce s Uni Twente - Dr. R. Stoffer, Dr.M. Hammer)

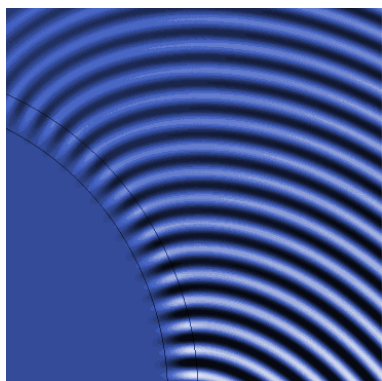

U. Twente
+ ÚRE,
Optics
Commun.
2005

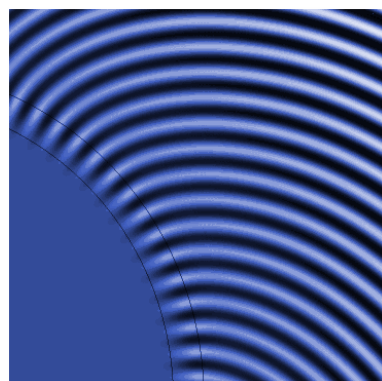
Úře

Příklady rozložení polí

$$n_{sub} = 1.6, \quad n_{guide} = 1.7, \quad r = 10 \mu\text{m}$$

Přístup zakřiveného vlnovodu

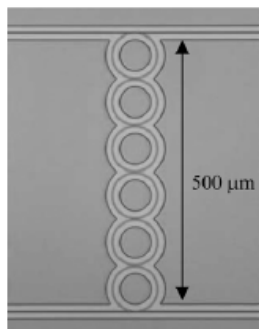
Přístup komplexní frekvence

Úře

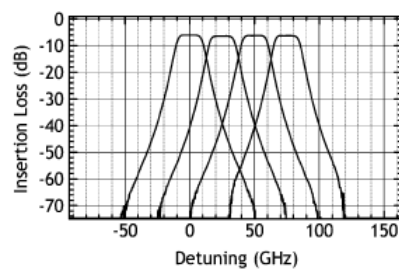
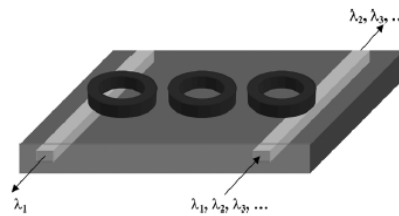
Vlnovodné filtry na bázi mikrorezonátorů

Příklad 1: Termo-opticky laděný filtr vyšších řádů

Filtry 1. až 11. řádu, $\varnothing$ 72 μm
 $\text{SiO}_2/\text{Hydex}$ ($n_s = 1,45$, $n_g = 1,7$), $\varnothing \approx 50 \mu\text{m}$
 ztráty na čipu $1 \div 1,5 \text{ dB}$
 Little Optics, Inc., PTL, Sept. 2004
 (nyní Infinera)

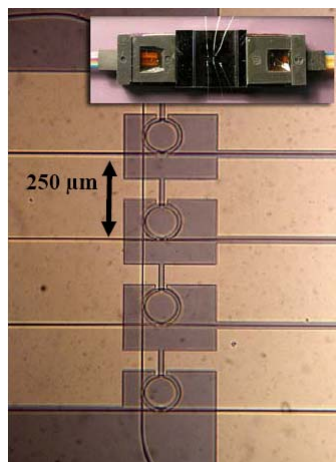
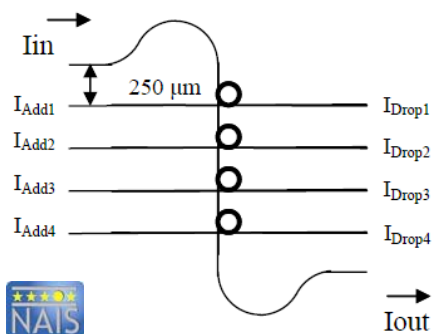
Termo-opticky
 laděné
 spektrální
 charakteristiky
 filtru 5. řádu,
 $\Delta f = 25 \text{ GHz}$

Life

“Demonstrátor“ projektu NAIS

Rekonfigurovatelný demultiplexor
 s termo-opticky laděnými mikrorezonátory
 (Realizace: University of Twente, NL,
 systémové testy: Nortel, UK)

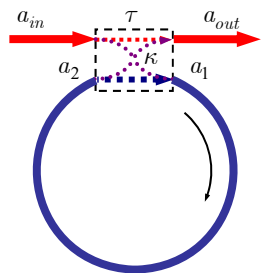

Life

Využití nelineárních optických efektů ve fotonických strukturách s mikrorezonátory

UFe

Nelineární šíření optického záření v mikrorezonátoru: Kerrovská nelinearita → automodulace fáze

$$\begin{pmatrix} a_{out} \\ a_1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \tau & \kappa \\ \kappa & \tau \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} a_{in} \\ a_2 \end{pmatrix}$$

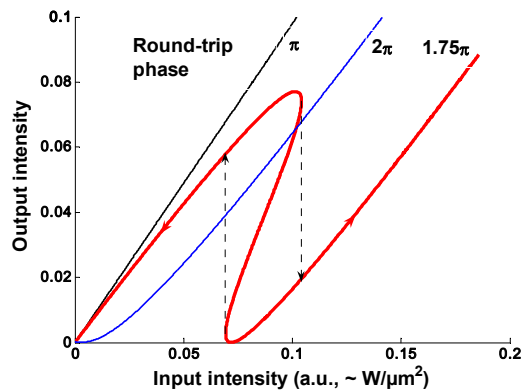
$$a_{in} = \frac{a_1 - \tau a_2}{\kappa},$$

$$a_{out} = \tau a_{in} + \kappa a_2$$

$$a_2 = a_1 b e^{i\phi_L} e^{i\phi_{NL}}$$

$$\phi_{NL} = -\gamma |a_1|^2 (1 - b^2) / (2 \ln b)$$

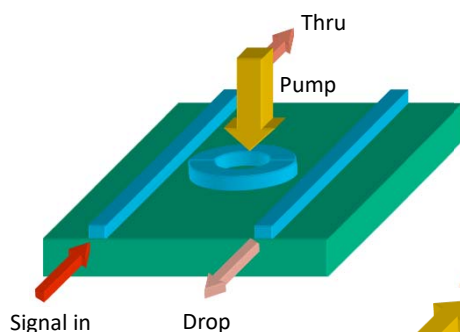
... nelineární změna fáze (automodulace)

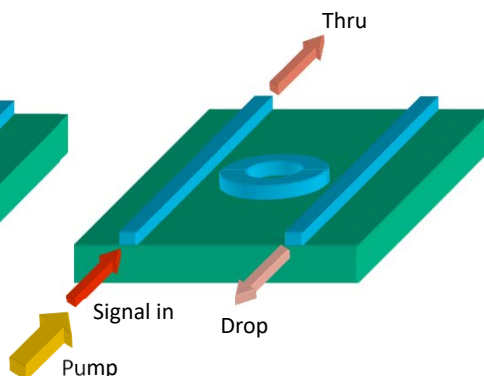
UFe

Jednoduchý model optického spínání v mikrorezonátoru

Vertikální čerpání:
jednoduché, rychlé,
vhodné pro základní experiment

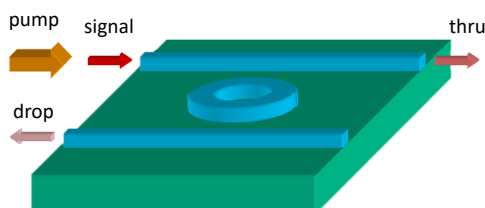

Vlnovodné čerpání:
rezonanční zesílení; pomalejší,
ale vhodné pro aplikace

úfe

Spínač využívající křížovou fázovou modulaci v mikrorezonátoru

Parametry:

Materiál: Křemík na SiO₂
Průměr mikrorezonátoru: 10 μm
Rozměry vlnovodů: 300×400 nm
Nosná vln.délka signálu: 1545 nm
Vlnová délka čerpacího impulsu: 1577 nm
Vstupní impuls: gaussovský, t_s ≈ 5 ps
Čerpací impuls: gaussovský, t_p ≈ 5 ps
Špičkový čerpací výkon: P_p ≈ 2.5 W

Interakce je popsána dvojicí vázaných nelineárních rovnic pro dva (spektrálně se nepřekrývající) impulsy:

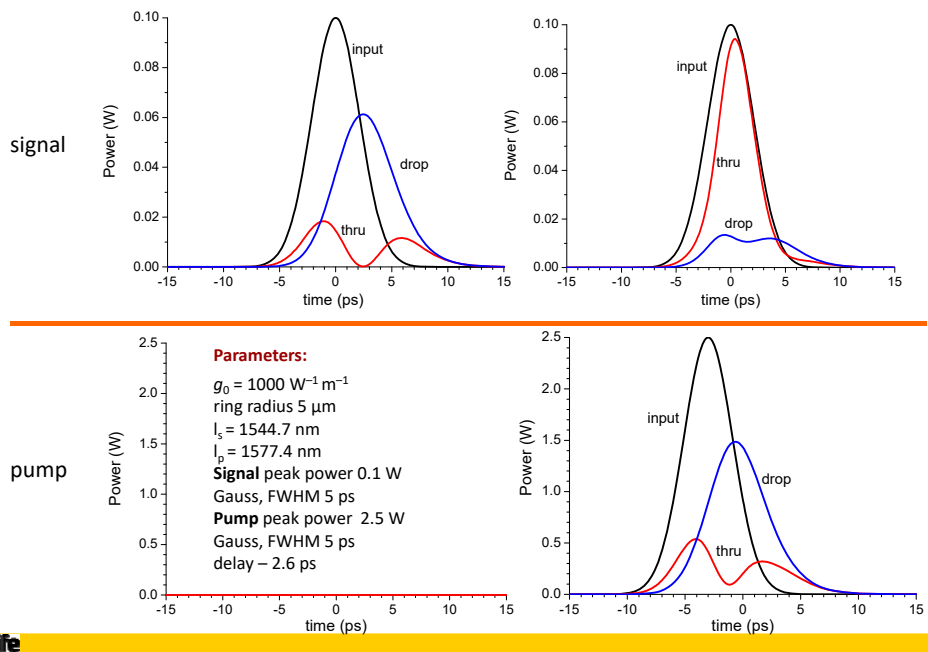
$$\frac{\partial u_s(z,t)}{\partial z} - i\beta_{0,s}u_s + \beta_{1,s}\frac{\partial u_s}{\partial t} + i\frac{\beta_{2,s}}{2}\frac{\partial^2 u_s}{\partial t^2} - \frac{\beta_{3,s}}{6}\frac{\partial^3 u_s}{\partial t^3} + \dots = i\gamma_{0,s}u_s(|u_s|^2 + 2|u_p|^2) \quad \dots \text{signál}$$

$$\frac{\partial u_p(z,t)}{\partial z} - i\beta_{0,p}u_p + \beta_{1,p}\frac{\partial u_p}{\partial t} + i\frac{\beta_{2,p}}{2}\frac{\partial^2 u_p}{\partial t^2} - \frac{\beta_{3,p}}{6}\frac{\partial^3 u_p}{\partial t^3} + \dots = i\gamma_{0,p}u_p(2|u_s|^2 + |u_p|^2) \quad \dots \text{čerpání}$$

úfe

Nelineární optické přepínání: časová závislost

Výhody a nevýhody vlnovodných struktur s mikrorezonátory

Výhody:

- Relativně velká variabilita realizovatelných funkcí – spektrální filtr, modulátor, přepínač, laser(?), ...
- Technologická homogenita prvků s různými funkcemi
- Malé rozměry stavebních bloků (řádu $10 \mu\text{m}$)

Nevýhody:

- Vysoká technologická náročnost
- Návrh a modelování vyžaduje nové metody (3D, všesměrové šíření)
- Obtížnost účinné vazby na vláknové vlnovody
- Omezené technické parametry (šířka pásma filtru, mezní frekvence modulátoru, ...)

Dnes patrně nejpřespektivnější technologie pro „large-scale photonic integration“

Měření parametrů

fotonických vlnovodných struktur

úfe

Metody měření základních parametrů vlnovodů

1. Vidová spektroskopie planárních vlnovodů
  - metody určování profilu indexu lomu
  - dvouhranolová, jednohranolová metoda
  - měření s pomocí vazební mřížky
2. Měření útlumu vlnovodů
  - útlum planárních vlnovodů
  - útlum kanálkových vlnovodů – rezonátorová metoda
  - měření grupového indexu lomu
3. Měření spektrálních vlastností vlnovodných struktur
  - měření spektrálních charakteristik
4. Měření dynamických vlastností vlnovodných struktur
  - měření parametrů EO modulátorů
  - měření vlastností AO vlnovodů

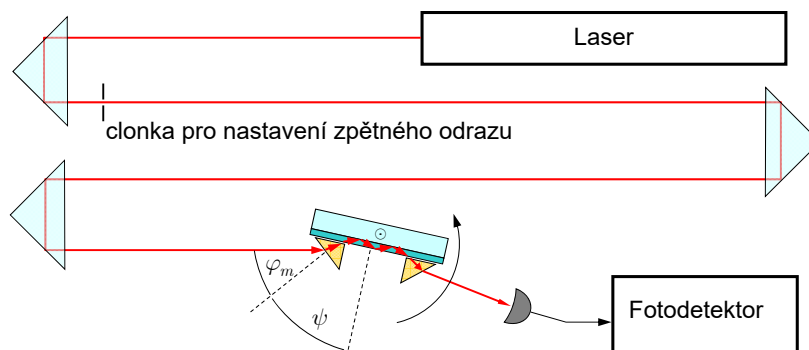
úfe

Vidová spektroskopie planárních vlnovodů

$N = n_p \cos \chi$
 $n_p \sin \sigma = \sin \varphi$
 $\chi + \sigma + (\pi - \vartheta) = \pi, \quad \chi = \vartheta - \sigma$
 $N = n_p \cos \chi = n_p \cos \vartheta \cos \sigma + n_p \sin \vartheta \sin \sigma$
 $n_p \cos \sigma = \sqrt{n_p^2 - n_p^2 \sin^2 \sigma} = \sqrt{n_p^2 - \sin^2 \varphi}$
 $N = \sqrt{n_p^2 - \sin^2 \varphi} \cos \vartheta + \sin \vartheta \sin \varphi$
 $N_m = \sqrt{n_p^2 - \sin^2 \varphi_m} \sin \psi + \cos \psi \sin \varphi_m$

úfe

Experimentální uspořádání: metoda dvou hranolů

Vlnovod je umístěn na otočném stolku (goniometru)

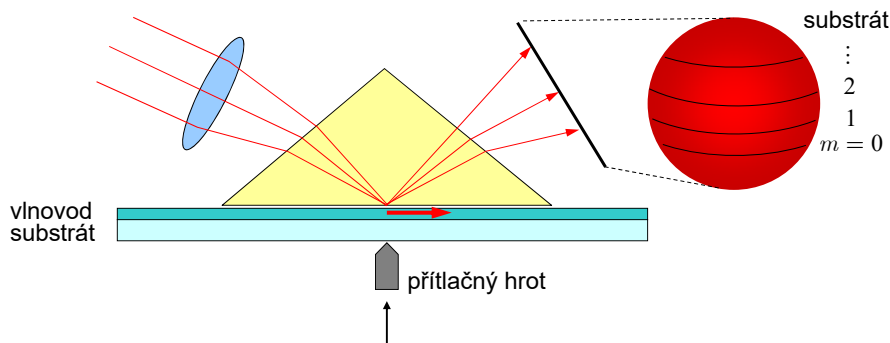
1. Nastavíme kolmý odraz od vlnovodu
2. Nastavíme kolmý odraz od hranolu
3. Nastavujeme synchronní úhly φ_m

4. Vypočteme N_m $N_m = \sqrt{n_p^2 - \sin^2 \varphi_m} \sin \psi + \cos \psi \sin \varphi_m$

Často lze současně měřit i index lomu podložky

úfe

Jednohranolová metoda („tmavá“ vidová spektroskopie)

Pokud synchronní úhly všech vidů leží uvnitř vstupního kužele, vybudí se všechny vidy současně. Na stínítku vznikne světlý kruh s tmavými čarami v místech odpovídajících výstupním úhlům vidů, poněvadž vybuzené vidy odvedou energii z místa dopadu optického svazku.

Stínítko lze okalibrovat přímo v hodnotách ef. indexů lomu, nebo je možno smírat rozložení pole CCD kamerou a ze zpracování obrazu vyhodnotit hodnoty ef. indexů lomu

úfe

Určení profilu indexu lomu planárního vlnovodu ze spektra vedených vidů

$$k_0 d \sqrt{n_g^2 - N_m^2} = \arctan \left[\left(\frac{n_g}{n_s} \right)^{2\nu} \sqrt{\frac{N_m^2 - n_s^2}{n_g^2 - N_m^2}} \right] + \arctan \left[\left(\frac{n_g}{n_s} \right)^{2\nu} \sqrt{\frac{N_m^2 - n_s^2}{n_g^2 - N_m^2}} \right] + m\pi$$

U **vrstvého** vlnovodu stačí v principu znát hodnotu ef. indexů 2 vidů, poněvadž neznáme 2 parametry – tloušťku a index lomu vlnovodné vrstvy.

Pokud je vidů víc, hledáme minimum výrazu

$$\sigma_d = \frac{1}{M-1} \sqrt{\sum_{m=0}^{M-1} (d_m - \bar{d})^2}, \quad \bar{d} = \frac{1}{M-1} \sum_{m=0}^{M-1} d_m$$

$$d_m = \frac{1}{k_0 \sqrt{n_g^2 - N_m^2}} \left\{ \arctan \left[\left(\frac{n_g}{n_s} \right)^{2\nu} \sqrt{\frac{N_m^2 - n_s^2}{n_g^2 - N_m^2}} \right] + \arctan \left[\left(\frac{n_g}{n_s} \right)^{2\nu} \sqrt{\frac{N_m^2 - n_s^2}{n_g^2 - N_m^2}} \right] + m\pi \right\}$$

jako funkci indexu lomu vrstvy n_g .

Nejpravděpodobnější hodnota tloušťky je pak $\bar{d}$.

úfe

Určení profilu indexu lomu difúzního vlnovodu ze spektra vedených vidů

WKB aproximace: $k_0 \int_0^{x_0} \sqrt{n^2(x) - N_m^2} dx = \arctan \left[\frac{n(0)}{n_a} \right]^{2\nu} \sqrt{\frac{N_m^2 - n_a^2}{n^2(0) - N_m^2}} + \left(m + \frac{1}{4}\right) \pi$
 $\approx \frac{\pi}{2}$, pokud $n^2(0) - N_m^2 \ll N_m^2 - n_a^2$

$$f(N_m) = k_0 \int_0^{x_0(N_m)} \sqrt{n^2(x) - N_m^2} dx \cong \left(m + \frac{3}{4}\right) \pi.$$

Předpokládáme profil indexu lomu ve tvaru po částech lineární funkce s vrcholy v bodech (x_m, N_m) .

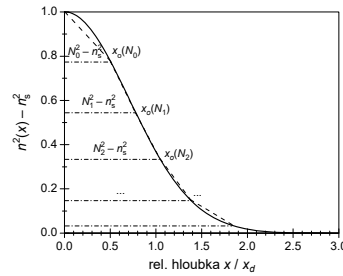
Integrál je pak možno spočítat analyticky; získáme rekurentní vzorec

$$x_m = x_{m-1} + (N_{m-1}^2 - N_m^2)^{-1/2} \times \quad (\text{White a Heidrich. 1976})$$

$$\times \left\{ \frac{3}{4} \lambda \left(m - \frac{1}{4}\right) - \sum_{k=1}^{m-1} \frac{x_k - x_{k-1}}{N_{k-1}^2 - N_k^2} \left[(N_{k-1}^2 - N_m^2)^{3/2} - (N_k^2 - N_m^2)^{3/2} \right] \right\}$$

pro určení „bodů obratu“ (hloubek vlnovodu, ve kterých je hodnota indexu lomu vlnovodu rovna efektivnímu indexu lomu daného vidu).

Kritické je určení hodnoty $n(0)$ na povrchu vlnovodu.

Uře

Určení profilu indexu lomu gradientního vlnovodu: dvouparametrický profil

Parametry obecného dvouparametrického profilu (gaussovského, parabolického, lineárního ap. lze určovat podobně: necht'

$$n^2(x) = \begin{cases} n_s^2 + [n^2(0) - n_s^2] f(x/x_d), & \xi \geq 0, \\ n_a^2, & \xi < 0 \end{cases}$$

$f(\xi)$ je monotónně klesající funkce, $0 < f(\xi) < 1$.

Neznáme povrchovou hodnotu indexu lomu $n(0)$ a difúzní hloubku x_d .

Pak můžeme použít postup jako u vrstvy:

$$k_0 x_{d,m} = \frac{\left(m + \frac{3}{4}\right) \pi}{\int_0^{x_0(N_m)/x_d} \sqrt{n^2(x/x_d) - N_m^2} d(x/x_d)}$$

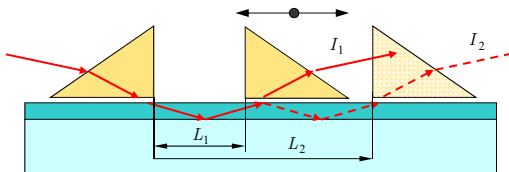
$$\bar{x}_d = \frac{1}{M-1} \sum_{m=0}^{M-1} x_{d,m}$$

$$\sigma_d = \frac{1}{M-1} \sqrt{\sum_{m=0}^{M-1} (x_{d,m} - \bar{x}_d)^2}$$

Uře

Měření útlumu planárních vlnodů

Dvouhranolová metoda:

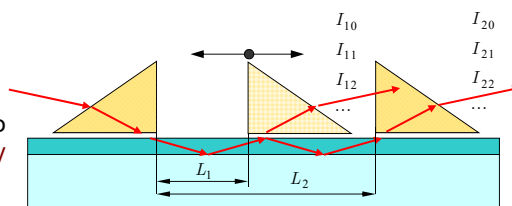

$$b = \frac{10 \log(I_{out,1} / I_{out,2})}{(L_2 - L_1)} \text{ [dB/cm]}$$

Problém: neměnit účinnost (výstupní) vazby

Tříhranolová metoda:

Měníme polohu středního hranolu **bez změny vazby vstupního a výstupního hranolu (!!!)**

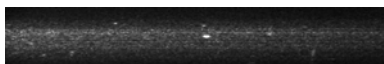
Problém: vzorek musí mít dostatečně velké rozměry

Přesnost metody typicky řádu 1 dB/cm

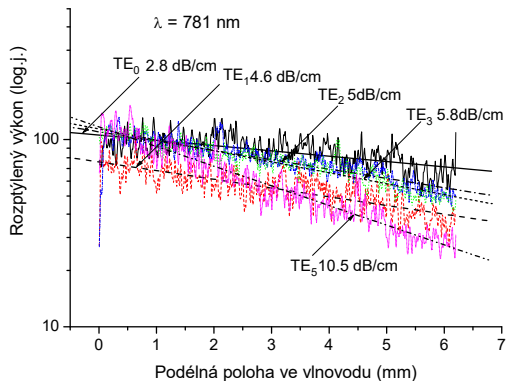
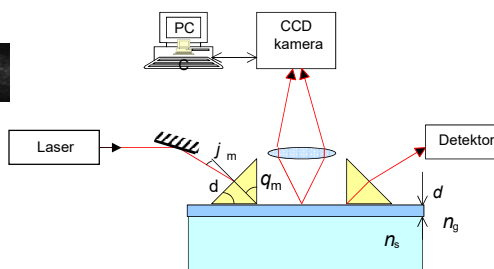
úfe

Měření útlumu planárních vlnodů

Metoda snímání rozptýleného záření

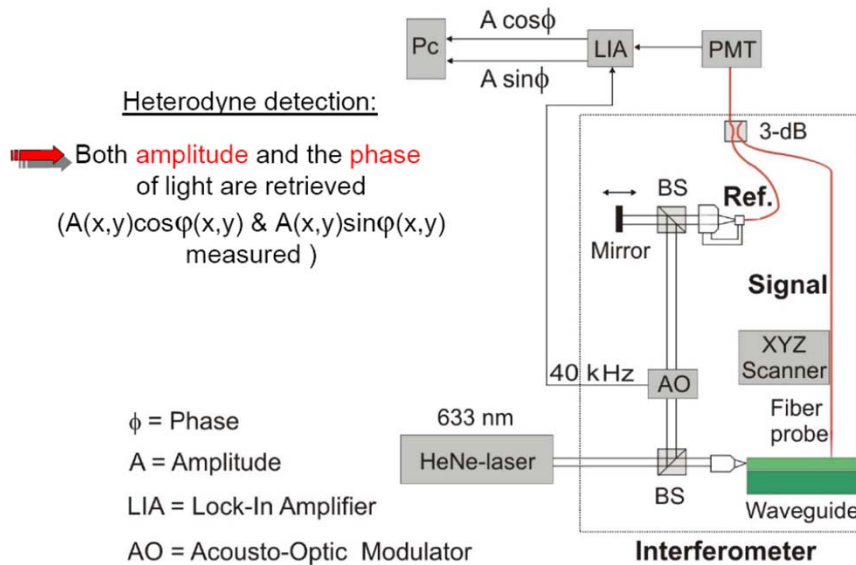
Příklad sejmuté stopy v GaN vlnovodu na safríru

Útlum roste s vidovým indexem, což je typická vlastnost vlnodů, u nichž je dominantním mechanismem ztrát rozptyl na rozhraních mezi vlnodnou vrstvou a okolními prostředími

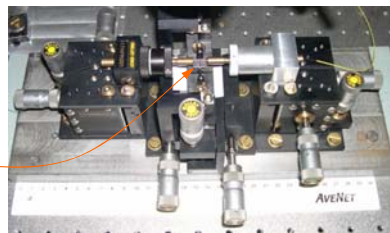
úfe

Měření s fázovým kontrastem a heterodynní detekcí

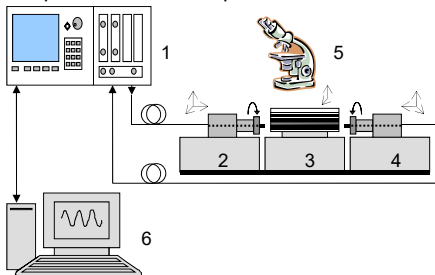

Měření útlumu kanákových vlnodů

Metoda Fabryových-Perotových rezonancí

Uspořádání měřicího pracoviště

Kanákový vlnod se chová jako FP rezonátor v důsledku odrazů od leštěných čel vlnodou

Modální transmittance

$$T = \left| \frac{(1 - R^2) \exp(-\alpha L)}{1 + R^2 \exp(-\alpha L) \exp(2ik_0NL)} \right|^2$$

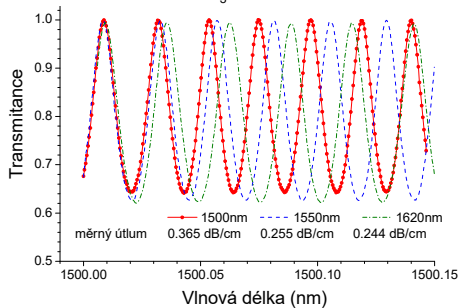
R je modální reflektance, α činitel útlumu, L délka

Z poměru max. a min. transmittance vyjádříme měrný útlum (dB/cm)

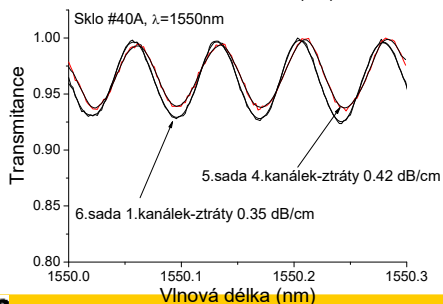
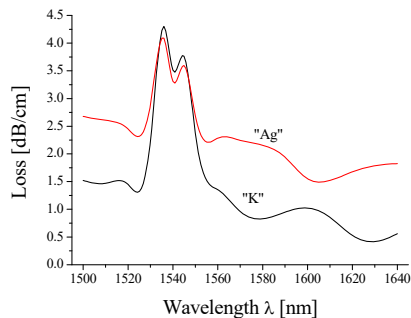
$$b = \frac{4.34}{L} \left(\ln \frac{1 + \sqrt{K}}{1 - \sqrt{K}} - 2 \ln \frac{N + 1}{N - 1} \right), \quad K = \frac{T_{\max.}}{T_{\min.}}$$

Měření útlumu kanákových vlnodů

Záznam měření Ti:LiNbO₃ vlnovodu

Spektrální závislost útlumu vlnodů vytvořených iontovými výměnami Ag⁺↔Na⁺ a K⁺↔Na⁺ ve skle dopovaném Er³⁺

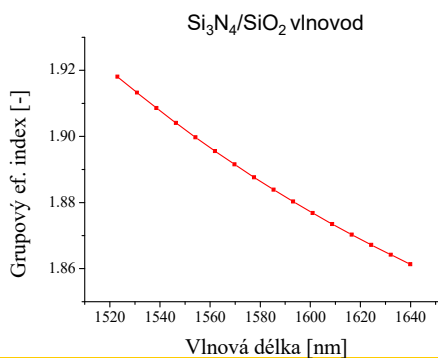
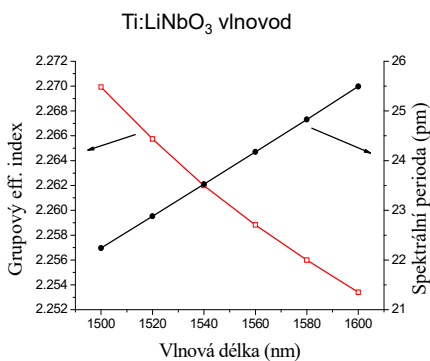
Uře

Měření grupového indexu lomu kanákových vlnodů

Rezonanční podmínka FP rezonátoru je dána vztahem $\frac{2\pi\nu_q}{c} N(\nu_q)L = \pi q$, q je celé číslo

Pro vzdálenost sousedních rezonancí (FSR) platí $\Delta[\nu N(\nu)] = \left(N + \nu \frac{dN}{d\nu}\right) d\nu = N_g \Delta\nu = \frac{c}{2L}$,

$\Delta\nu = \frac{c}{2N_g L}$, neboli $N_g = \frac{c}{2\Delta\nu L} = \frac{\lambda^2}{2\Delta\lambda L}$ ... grupový index lomu

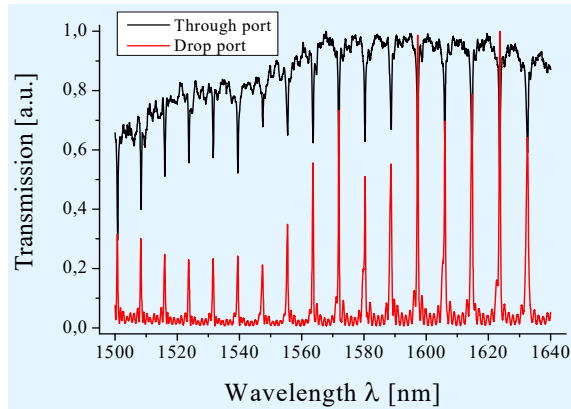
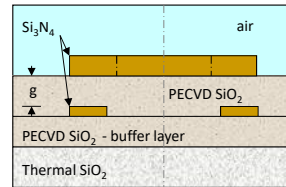
Uře

Charakterizace mikrorezonátorů

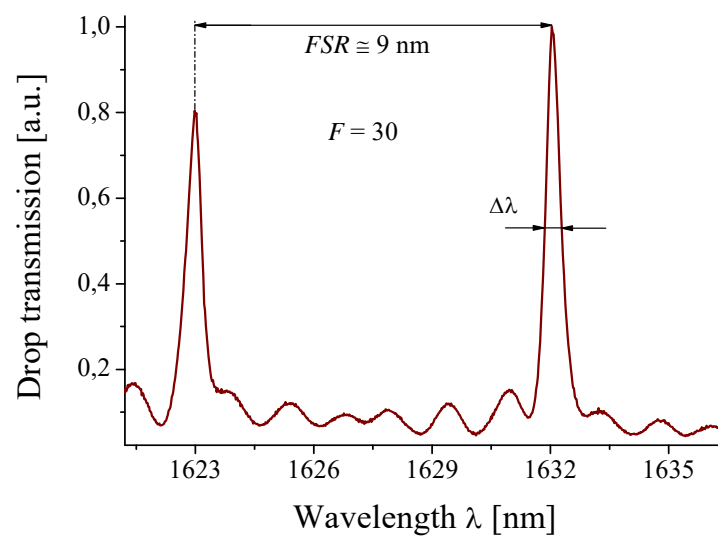
(F. Ondráček, FEL ČVUT a ÚFE)

$\text{Si}_3\text{N}_4/\text{SiO}_2$ prstencový μR , $R = 50 \mu\text{m}$
technologie: Uni Twente, NL

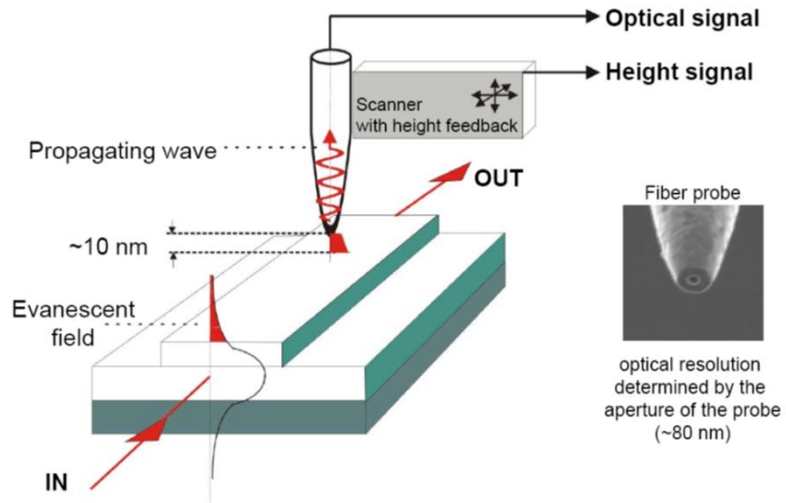
ÚFE

$\text{Si}_3\text{N}_4/\text{SiO}_2 \mu\text{R}$ (vzorek Uni Twente)

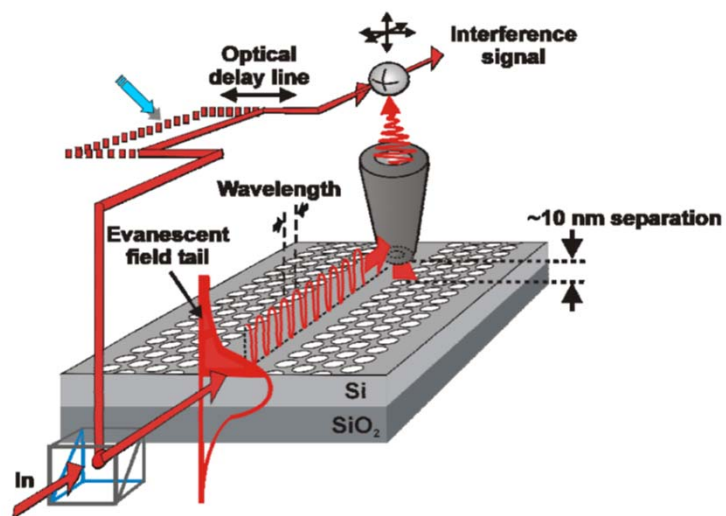

ÚFE

Měření blízkého pole skanovacím optickým mikroskopem

Interferometrické měření s fázovým kontrastem

Šíření femtosekundového impulsu v mikrozónátoru

Experiment:
interferenční mikroskopie
blízkého pole,
Uni Twente, NL, 2003

Délka impulsu ~ 80 fs,
vlnová délka ~ 800 nm
(Ti:safírový laser)

